

ЕСТЕР СИНГЕР КРЕЈТМАН

НОВИ СВЕТ

У почетку осећала сам се несрећна, лежећи у стомаку моје маме. У њему је било јако вруће! Вртела сам се, грчила, претварала да ме тамо уопште нема. Тако је то изгледало из моје перспективе.

Пет месеци касније, када сам почела да осећам знаке живота, до мене је коначно допрло... Цела та ствар била ми је смртно досадна! Доиста, било ми је свега доста. Највише ме је мучило непрестано лежање у мраку, стога сам почела да се буним. Да ли је неко могао да ме чује? Плач није био решење. Једнога дана, када сам схватила да ми сузе нимало неће помоћи, почела сам да тражим друге начине да се ослободим.

Желела сам само једну ствар – да се ишчупам оданде.

Након дужих разматрања дошла сам до закључка да ће бити најбоље да започнем свађу са мојом мајком. Према томе, вртела сам се, ритала сам се бесно ногама, често је мувала у ребра; ништа није могло да ме заустави. Међутим, сви ти напори бејашу узалудни. Једино ми је успело да тиме створим рђаво мишљење о себи, да сваки пут, када ме је обично умарало лежање на једном боку и хтела сам да се окренем на други, веће угодности ради, сви почну одмах да кукају. Па, кратко речено, дубоко сам се заглибила. Морала сам тамо да проведем девет месеци, до самог краја!

Према томе, помирила сам се с тим да морам да изађем на слободу тек касније, јер немам другог излаза. Када ме коначно пусте у онај Божији светић, бар ћу знати како да се поставим.

Из неколико разлога нисам сумњала да ћу бити важна личност. Прво, чула сам разговор моје мајке с неком женом, која је касније била моја дојиља.

– Малчице боли, али готово да то не осећам – понављала је мама. – Јако сам срећна. Ох, ужасно сам се бојала јаловости.

Верујеш ли ми? Прошле су две године од венчања а није било никаквих знакова да ће се то на крају догодити. Минка, јаловица, такође је својевремено била уверена да ће једнога дана родити дете. Према томе, помислила сам, због чега треба да будем срећнија од ње?

– Па, ипак! С божјом помоћи све ће се добро завршити, а зло, сачувај ме Боже, неће се догодити – сваки пут је говорила моја бака. Из тих разговора закључивала сам да ћу бити добро виђена персона.

Знала сам, да овде, у овом другом свету, у коме сам постојала као душа, док су очекивали важну личност, да ће се сви одговарајуће припремити, да ће ме свечано дочекати.

Пре свега, неизмерна светлост шириће се небесима. Слетаће анђели да ту личност поздраве: радосно, задивљујуће, одевени у светле сунчеве зраке. Окруживаће је херувими, који зраче свету радост, да човек зажали што раније није умро. Према томе, није требало да представља изненађење то што, као дуго очекивана личност, претпостављам да ћу на свет доћи у светлој кући, у коју светлост улази кроз отворене прозоре.

Нисам могла да дочекам, када ће ме сваког јутра поздрављати мноштво птица, које ће ми певати песмице. Осим тога, требало је да се родим првога дана адара – месеца радости у јеврејском календару. „Када адар почиње, наступа људско радовање.”

Али тада је уследило – моје прво разочарање.

Моја мајка је лежала у собичку, ложници. Та спаваћа соба имала је тамне завесе, које не пропуштају ни зрачак сунца. Омањи прозор био је чврсто затворен, да недајбоже унутра не продре ни мрвица свежег ваздуха. Јер, није смело да дође до прехладе. Птице најочигледније нису биле заинтересоване за недостатак светлости и затворене прозоре, те су кренуле у потрагу за бољим, слободнијим местом, на коме ће певати своје песме. Уз то, када се испоставило да сам девојчица, није било говора о срећи. Сви присутни у соби били су том чињеницом неизмерно разочарани, чак моја мајка.

Кратко речено, ту није било никакве среће. Већ сам имала готово пола године, ако изоставим пар ћушки од неке жене у тренутку када сам дошла на свет, нико ме није гледао. Тако сам тужна!

Улази бака и осмехује се мојој мами. Претвара се да је радосна – вероватно због тога, што је њена ћерка издржала све оне муке и осећа се добро. Ка мени баца једино конвенционалне погледе.

– Мазел тов*, кћери, да ми дуго поживиш!

* Мазел тов – дословно – добра звезда, добар знак, изражавање лепих жеља у време породичних празника, као што су рођење детета, свадба и слично. – Прим. прев.

– Мазел тов, нека је свима срећно!

И мама се осмехује, али не мени.

– Била бих срећнија, да сам родила дечака – рече. Бака јој шеретски намигује и теши је:

– Не мари. Доћи ће време и за дечаке.

Тешко је поверовати у све то што чујем. Због чега сам се родила, када ме се сва та радост не дотиче! Доста ми је тога. Ох, како бих волела да се вратим на онај свет!

Изненада осетих необичну студ по целом телу и све моје мисли бежаху потиснуте у страну. Осетих како ме стежу две мишићаве шаке, које ме дижу високо у ваздух. Сва сам се тресла. „Можда – у мојој глави појави се ужасавајућа визија – можда ће ме вратити назад следећих неколико месеци?” Брр! Сама помисао на то изазва у мени језу.

У том тренутку нешто учини да моја глава поче да плива и све наоколо је почело да се врти. Комплетно сам влажна, у свој својој маленкости! Да ли сам у реци? Нисам, река је хладна, а ја осећам фину топлину. То ми, уосталом, не смета у оној мери у којој ми је сметала бојазан пре тога, шта ће урадити оне две велике, неспретне шаке. Мада, била сам препуштена само њима.

Хвала Богу! Извадили су ме из воде! Сада ме носе поново у ложницу, осушену и обучену. Преношена сам из руке у руку, свако ме је посматрао на часак и изговарао пар речи. Враћају ме назад у кревет. Мама ми даје у уста нешто течно и слатко; жељна сам свих могућих утисака које ми нуди свет.

Мама ме посматра нежно и доброћудно, да осећам топлину око срца. Обузима ме благи умор и убрзо утонух у чудесан сан...

Па ипак, моја срећа не потраја дуго. Брутално ме пробудише некакви крици. Отворих очи, почех да се осврћем. Одакле допиру ти звуци? Ко то тако вршти? То је моја мама! Наоколо се окупила група људи.

– Шта ти је? Због чега вичеш?

Мама је гестикулирала, покушавала на нешто да им укаже. Њена уста су се тресла, покушавала је нешто да каже, али није могла. Завлачи се назад у постељу и такорећи онесвешћује се.

Схвативши да не могу ништа да извуку из моје мајке, почињу свуда наоколо нешто да траже – у орману, испод кревета и у кревету.

Изненада одјекну бабичин глас. Необичним, глухим гласом, отегнуто је викала: „Мачке! Упомоћ! Мачке!”

Људи размењују погледе, не схватају, шта се догодило. Шта хоће? С изузетком речи „мачке”, нису могли из ње ништа друго да извуку. Она је била веома потресена.

И моју баку је потресла сва та драма. Па ипак, пошло јој је за руком да се поврати и осмотри шта се догађа око кревета. Прасну у смех и, маскирајући властити страх, повика:

– Мазел тов, наша маца је омацила мачиће, то је добар знак!

Мада је јасно да то уопште није добар знак. Присутни у соби су и даље узнемирени. Шапућу нешто једни другима.

– Истога дана... у истом кревету, када и мачићи?

– Уосталом, људи се рађају на исти начин, као и мачићи.

Успеше да умире моју мајку. Мама је спавала, а дан се ближио крају. Имам, хвала Богу, један дан, а већ сам толико тога проживела.

Трећег дана после мог рођења бејаше шабес. Некаква крупна жена, хришћанка црвеног лица, узе да ме окупа. Не бојим се више као раније, јер знам шта се збива.

Лежим заједно с мамом у кревету, она ме гледа још нежније него јуче. Отварам очи, да још једном погледам тај нови свет. Навикла сам се на помрчину, међутим она изненада постаде мрачнија него обично.

У ложницу уђе група жена. Посматрале су ме, нешто су причале, рукама су изводиле гестове, узимале ме у загрљај и предавале једна другој као скупоцени драгуљ. Осмехивале су се и мени и мојој мами. Међутим, у ложницу уђе бака с послужавником пуним колача и ликера, и такорећи поче да преклиње жене да се почасте. Правиле су се да неће да пробају послужење – слаткише, вишњевачу, сок од јагода и медовину. Бака, међутим, није попуштала, на крају оне почеше да отварају своје кљуниће и узимају нешто да презалогате, да би јој учиниле задовољство.

И мушкарци су завиривали у женску ложницу. Причали су, а њихова лица су се непрестано искривљавала у гримасе. Махали су рукама, њихове браде су се тресле у општем узбуђењу, што је донекле подсећало на грчеве.

У овом случају тон није давала моја бака већ мој отац. Добила сам име по једној његовој рођаци – Сара Ривка.

Сада је потребна дојиља. Моја мајка је слаба и бледа, а њене руке потпуно прозрачне, са плавим светлуцавим жилама, тако слабе да је једва у стању да ме подигне. Потиче из добре куће, према томе не може да ме доји. Ја сам њена потпуна супротност: снажна, здрава девојчица, мали ждероња. Не престајем да плачем, јер једино што желим то је да непрестано једем.

Бака је рекла да ме неће дати на дојење иноверки. Међутим, не може да нађе јеврејску дојиљу. Апотекар тврди, ако се навикнем на млеко у праху, да ће то бити боље него оно из мајчиних груди. Међутим, дајем им до знања да не намеравам да се навикавам на било какво млеко у праху и све време повраћам.

Све то је тако тешко! Бака се нервирала, мама још више, а мој отац их је тешио да ће нам Свемоћни засигурно помоћи. И, тако се и догодило.

Једна комшиница се присетила да зна једну дојиљу и да ће је довести код нас. Име јој је Рејзел, има глас жандара и пар закрвавлених очију, које су ме ужасавале. Неће долазити у нашу кућу, јер има шесторо властите деце. Међутим, није било другог излаза.

Све је договорено и дојиља је добила аванс.

Рејзел ме извади из колевке, а затим ми показа огромну, белу дојку, која је подсећала на нарасло кисело тесто. Даје ми да сишем, да би проверила да ли ми млеко прија. Шта да кажем? Такорећи, растопила сам се од милине. Осетила сам укус добре дојиље.

Рејзел је сваког понаособ погледала задовољно:

– И, шта кажете?

Мајка и бака се крадом, ћутке погледаше.

Дакле, посрећило ми се и настанила сам се код Рејзел. Не због тога што је у кући потребна још једна особа – јер, станују у одаји величине већег креденца. Када ме је Рејзел донела кући, њен муж је изашао, да ме поздрави, носећи у рукама њихово најмлађе дете, док га је осталих петоро наследника окруживало. Чинио се веома задовољан мојим доласком.

– И, шта кажеш? – рече Рејзел. – Десет злота недељно, на моју реч, поштеној Јеврејки, и додатно стара одећа и ципеле! Уз то, сва прекрајања од данас упућиваће теби. Чујеш ли ме, Берише?

Бериш је ћутао. Окренуо се, да не би видела његово задовољство.

„Часна реч, нисам ја, већ је она у овој кући мушкарац. Уме брже да заради пар злота” – помислио је у себи, мада се брзо прибрао.

– Где ћемо да ставимо колевку? – размишљали су дуже времена.

И Рејзелин муж, који је мајстор када је реч о премештању ствари у њиховој малој кућици, удари се шаком у наборано, ниско чело и узвикну весело:

– Рејзел! Знаш! Испод стола!

Кратко речено, гурнута сам испод стола, у својој маленој колевци.

Широм отворених очију, зачуђена, загледам се у прљаву таблу стола, која је сва прекривена паучином и с тугом размишљам: „Да ли то треба да буде тај нови свет, у коме сам се обрела? А ово да буде небо, које виси над њим?”

И почех да лијем горке сузе.

Превела с пољског

Бисерка Рајчић